

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ	โสกนกเต็น
ทีมผู้วิจัย	1. เด็กหญิงแจ่มนภา ขานเกตุ 2. เด็กหญิงอรอุมา ลาสุนนท์ 3. เด็กหญิงนวลฉวี เสนาอินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	คุณครูพานทอง ไพรลีน คุณครูสุภาวดี ศรีประวงส์
ปีที่พิมพ์	พ.ศ. 2553

การศึกษาเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของ โสกนกเต็น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ด้านการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิต สังคม ประเพณีพิธีกรรม ในชุมชนนำไปอนุรักษ์โสกนกเต็นให้ยั่งยืน พื้นที่ศึกษาโสกนกเต็น บ้านโคกล่าม ตำบลโคกล่าม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้างปลายเปิด เป็นคำถามให้ได้ข้อมูล นำมาสังเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลจากการจัดเวทีสนทนากับชาวบ้าน แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ให้ตรงจุดมุ่งหมาย นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าบ้านโคกล่ามเป็นญาติที่น้องกับบ้านชำแฮด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เพราะผู้มาก่อตั้งบ้านโคกล่ามอพยพมาจากบ้านชำแฮด เรียกชื่อบ้านโคกล่ามตามลักษณะตามภูมิศาสตร์มีที่ดินเป็นที่สูง เนินราบป่าไม้หนาทึบ เรียกว่า บ้านโคกล่าม มีอายุการตั้งประมาณ 200 ปี การประกอบอาชีพเหมือนชาวอีสานทั่วไป ทำนาปลูกข้าว ทำไร่อ้อยมีการอพยพแรงงาน ทำงานในประเทศ และต่างประเทศ ประเพณีของชุมชนยังมีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ของชาวอีสาน ความสัมพันธ์ทางสังคมปรับเปลี่ยนตามการเวลาของโสกนกเต็น

โสกนกเต็นเป็นชื่อป่าไม้ธรรมชาติ มีลำน้ำไหลผ่านคือ ห้วยเตย และมีป่าไม้หนาทึบ สัตว์ป่าอาศัยอยู่นานาชนิด และสัตว์ที่สำคัญคือ นกเต็นจะคอยหาอาหารจากแหล่งน้ำ จึงเรียกว่า โสกนกเต็น ตามชื่อนกชนิดหนึ่ง โสกนกเต็นมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับคน เริ่มตั้งแต่ยุคป่าเขียวขจี พ.ศ. 2444 - 2517 คนได้พึ่งพาอาหาร ธรรมชาติเข้าไปในป่านกเต็นยุคนี้ อุดมสมบูรณ์ของอาหารป่า ธรรมชาติคนไม่บุกรุกป่า ป่านกเต็นยุคบุกรุกป่า พ.ศ. 2517 - พ.ศ. 2537 คนต่างป่ามาทำไร่ ทำนาแย่งชิงพื้นที่ป่าเป็นที่นาตนเอง ยุคที่ 3 อนุรักษ์พิทักษ์ป่า พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2552 เมื่อป่าหมดไปมีพระนักพัฒนา มาสร้างวัด ร่วมกับชาวบ้าน ทำให้ป่านกเต็นฟื้นฟู ป่าเป็นป่าสีเขียวจนถึงปัจจุบันนี้ โดยใช้กฎหมายปราบและลงโทษไม่ให้ลักลอบโค่นต้นไม้ ตัดไม้ในป่าโสกนกเต็น

ประโยชน์ที่ได้จากการค้นพบของเรื่องนี้ชาวบ้านเรียกว่า การรักษาป่าแบบประชาธิปไตยชาวบ้าน คือใช้กฎหมายชาวบ้านปกครองตนเอง ในด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เกิดจากมติที่ประชุมของชาวบ้านร่วมกัน การจะทำให้ป่ารกเต็นคงอยู่ต้องพัฒนาปลูกป่าร่วมกันทุกคน ทุกฝ่ายคือ บ้าน วัด โรงเรียน และหมู่บ้านอื่นๆ รับรู้กฎหมายแบบชาวบ้านร่วมกันมีบ้านหนองกุงวันดี บ้าน โคกกลางและบ้านดงเค็ง